

BISERICA și ȘCOLA.

Foie bisericească, școlastică, literară și economică.

Ese odată în săptămână: DUMINECA.

Prețului abonamentului:	Prețului inserțiunilor:	Correspondențele să se adreseze la Redacțiunea dela
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	„BISERICA și ȘCOLA“
„ „ „ „ „ jum. an 2 „ 50 „	4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.	Îar banii de primumerțiune la
Pentru România și străinătate pe an 7 „ —		— „Tipografia diecesană în Arad.“ —
„ „ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Papismul și starea actuală a Bisericii ortodoxe în Regatul României.

de
Episcopul Melchisedec.

(Continuare și fine. *)

Am arătat mai sus marele avantaj al bisericii ortodoxe în aceea, că ea este biserică națională, trăiește în nație, pe când biserica Romei este cosmopolită și fără nație, de aceea și este în luptă cu toate națiunile. Însă această biserică are un avantaj mare în aceea, că Papa este o putere mare în lumea catolică, dispune de mijloace mari de tot felul, directe, și indirecte, și ajută la trebuință pe bisericile sale din totă lumea. Bisericile ortodoxe naționale însă n'au niciun ajutoriu de cât în lăuntrul națiunilor, unde ele există; dacă națiunile respective nu dau concursul lor bisericii, nu o ajută la împlinirea misiunii sale; dacă o dușmănesc, o degradază, o persecută, ei nu-i rămâne de cât calea crucei: a suferințelor și a martiriului, — ceea ce nu face onoare unei națiuni creștine și martirizează Biserica¹⁾. De aceea guvernele și națiunile cele înțelepte tot-dea-una au susținut prestigiul bisericii lor cu toate puterile lor și au mers în acord cu biserica. Cestiunile bisericești au fost privite ca cestiuni naționale, și biserica a privit cestiunile naționale și politice ca nedeslăpitate de densa. Fără această reciprocitate de concurs o biserică națională nu poate exista; ea cu încetul se atrofiază și pierde totă însemnătatea de putere morală a statului, precum acesta s'a întâmplat în mare parte cu bisericile ortodoxe din imperiul turcesc.

De aceea Sfântul Sinod trebuie: 1) Mai întâi de toate, prin presă a deștepta națiunea despre pericolele de care este amenințată biserica națională, și

*) Vezi „Bis. și Școl.“ Nr. 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33.

1) Biserica este forța morală, sufletul unei națiuni. Românul în naivitatea sa, ridiculizând pe țigan, că n'are nație nici țară, se exprimă: „țiganul și-a mâncat Biserica!“ În anii din urmă unii învățați români au crezut, că poate lauda națiunea sa, afirmând, că Românii n'au avut Sântii, ca Grecii și Slavenii, etc. Dar unii învățați unguri răspund ironic: „bine își recomandă D... națiunea sa. Ast-feliu de exemplu numai la Țigani se mai găsește.“

Geniul poetic al poporului român a creat o legendă despre modul cum Țiganii și-au măncaț, adică au perdut biserica lor. Ideea principală este că biserica trebuie să fie bazată pe principii morale. Dacă ea cade în materialism, servește numai la trebuinți sensuale și la scopuri materiale ordinare, atunci ea devine ridiculă și se pierde.

prin urmare națiunea, de cătră necredință, care aduce cu sine demoralizarea familiei și a societății; influența și sub jugarea străină.

II) Ală doilea, să rugăm guvernul a nu admite întemeierea propagandei papiste în România, prin înființarea de mitropolii și episcopii papiste, care nu sunt de trebuință, de cât în vederea înputernicirii propagandei catolicismului papist în România. Țara noastră nici decum nu are nevoie de o asemenea propagandă, ba încă suntem datorii cu mică cu mare a o combate din toate puterile noastre. Noi avem biserica și religiunea noastră, adusă cu noi în Dacia dela vechia Romă creștină, adevărat apostolică, iară nu papistă ca cea modernă. Roma actuală se și întrebunțeze zelul său de propagandă la națiunile necreștine, de care geme globul pământului; propage jidanilor, Machometanilor, Tătarilor, Budiștilor și idololatriilor de toate speciile. Jurnalul conservator „Timpul“, în N. său dela 27 Aprilie, s'ar părea favorabil înființării nouelor episcopate latine, pe temeiul, a) că spiritul intoleranței religioase este primejdios; b) că Românii uniți din Ardeal nu și-au perdut naționalitatea lor prin unire cu biserica Romei; c) că Românul este din fire tolerant, și crede om de nimica pe acel ce renegă legea lui. La aceste observații favorabile propagandei latine este ușor de răspuns. Românii respingând înființarea episcopatelor netrebuitoare pentru numărul actual al catolicilor ce locuiesc astăzi în România, nu înjosec întru ceva demnitatea bisericii romano-catolice, nici jignesc întru ceva conștiința credincioșilor ei. Ei își vor exercita în totă libertatea cultul lor, ca și până acum, vor avea bisericile lor, și când le vor mai trebui își vor mai construi fără împedecare; vor continua a-și avea doi episcopi vizitatori, unul la Iași, altul la București, cari sunt prea deajuns pentru numărul credincioșilor lor ce se află actualmente în România. Când dar Românii vor lua măsuri preventive pentru apărarea bisericii lor naționale, nu are nimeni drept a se jigni, afară d'ora de acei cu scopuri ascunse, agresive pe conta bisericii noastre, pe care ei o urăsc și o persecută sistematic.

La punctul 2-lea răspundem: Dacă Românii uniți din Ardeal nu și-au perdut încă naționalitatea română, cauza este pentru că ei păstrează încă mare parte din bazele bisericii ortodoxe naționale. Dar unia este primul pas la catolicism, și propaganda romană nu se va lăsa până ce nu-i va face pe deplin cato-

lici-romani, reformând treptat și pe nesimțite totul, până ce i va introduce în cosmopolitismul său. Autorul articolului din „*Timpu*” nu spune în favoarea uniunii catolice din Transilvania, că Mitropolitul uniat dela Blaj, capul bisericii naționale române de acolo, este independent de episcopatul catolic din Ungaria și este subordonat numai „Sântului Scaun papal.” (Autorul acestui articol trebuie se fie însuși uniat*). Recomandăm autorului se cetască epistola Mitropolitului uniat Șuluț din anul 1862, cătră episcopul ortodox Șaguna, și va vedea ce libertate mare de acțiune are un Mitropolit uniat. „Excelența ta, dice Șuluț, sunteți în totă Transilvania, așa dicând un Domn nemărginit și neatârnat în propria diecesă, întru cele ce se ating de afacerile bisericesci, nu aveți a cere opiniunea nimenui, — a vre unui alt coleg episcopal, nici a unui Mitropolit sau patriarch, când aveți a face ori a întreprinde ceva. Eu însă, precum bine știți Excelența ta, mă aflu sub împrejurări mai grele. Eu, în administrația bisericii și a credincioșilor noștri din Transilvania și din provincia Mitropolită, am ca colegi căți-va Episcopi, între cari este împărțită fosta diecesă a Făgărașului, am un nunțiu apostolic, un patriarch, ba încă și alți frați nu de origine comună, cari sunt foarte influenți, mă controlază, urmăresc fie-care pas al meu cu un ochi neadormit, și adese ori, chiar și în lucruri, la care nu au nici un drept, îmi țin legată nu numai voia, dar și conștiința mea!” (Slavici. Die Rumänen. pag. 102—103). Din cauza acestor presiuni morale, și din necontenita tendință de a catolicisa treptat pe Românii uniți, bărbați mari, ca Maior și ca Șincai, ect. au fost persecutați și excluși din clerul uniat, pentru că se opuneau la novismele papiste, introduse în biserica unită; au cercat chiar ale pune episcopi catolici, precum spune însuși autorul articolului din „*Timpu*” dar turburarea poporului, a silit pe acest episcop și pe cei ce l’au pus a-și da aerul de episcop unit și a menținea încă cultul ortodox. La episcopatele uniaste se pun numai persoane agreeate catolicismului roman, și care s’au distins prin servilismul lor cauzei bisericești romane. Persone renumite prin devotamentul lor național, d. e. ca Cipariu, nu se pot învrednici se ajungă nici la Mitropolie, nici la episcopate! Cel din urmă argument al „*Timpu*” că Românul, de și tolerant, disprețuește pe cei ce își renegă religiunea, — este neesact și se disminte prin fapte positive. Chiar autorul spune un exemplu despre un tiner român, carele s’a renegat religiunea, încât la mărtea lui a renunțat la ori ce ceremonie religioasă. Istoria uniunii din Transilvania, pe care el vrea se o apere, încă esto o dovadă vedută în totă lumea, că și poporul român este capabil a fi ademenit la renegarea religiunii, dacă nu de odată, cel puțin treptat și prin amăgire. Afară de uniști, tot în Transilvania, mulți Români au trecut la calvinism, și apoi s’au contopit cu Secuții și cu Ungurii. Vechia nobilime română din Transilvania și Ungaria, totă, trecând la catolicism s’a maghiarizat.

Iată dar pentru ce noi trebuie a ne pădi de cursele propagandei iesuitice a Romei: nu pentru a fi netoleranți în spiritul constituțiunii noastre, nu pentru a jigni conștiința locuitorilor catolici-romani, ce trăesc în România și portă sarcinile statului, ci pentru a ne apăra biserica noastră națională, și prin ea a feri națiunea de uelțirile și amestecul străinilor în afacerile noastre naționale.

Se întrebăm însă pe curia romană cu propaganda

fide a ei: primire-ar ea ôre, ca noi Românii să trimitem în Italia un Mitropolit, sau un episcop românesc la Roma cu titlu de „Mitropolitul, ori episcopul Romei” ori la Venetia, Milan, Neapole, ect. cu titlurile acestor orașe catolice, mai ales când scim, că acum în Italia sunt multe elemente gata, de a forma o bună biserică națională ortodoxă? Primire-ar ôre se facem ceva asemenea pentru alte capitale și orașe însemnate și neînsemnate din lumea catolică? Nu! pentru că ea nu admite nici morții noștri a se înmormenta în cimiterile credincioșilor săi. Noi însă nu facem așa; ci la cas de nevoe, înmormentăm pe catolici în cimitirile noastre, și încă cu totă rânduiala creștinescă a bisericii noastre; nu i depărtăm nici dela cele-lalte taine ale bisericii, la casuri de nevoe, când ei nu au preoți de ai lor. Și acesta o facem, pentru că suntem toleranți, și biserica noastră este tolerantă în adevăratul înțeles, și nu este deprinsă a viola conștiința religioasă, păuă și a necreștinilor. Noi, chiar de am fi în stare, nu am trimite episcopi și Mitropoliti în țerele creștine, care își au Mitropoliti și episcopi lor de ori-ce confesiune; căci acesta nu permit canoanele bisericii noastre, care sunt comune și bisericii latine. Pentru ce dar Roma creștină voește se violeze conștiința noastră, și se calce Sântele canoane prin numirea unui Mitropolit în România cu titlu de al Bucureștilor sau „Bucarestensis,” când în București este capitala bisericii ortodoxe române, și reședința Mitropolitului primat al României? Pentru ce episcopi cu titlurile Episcopilor și Arhiepiscopilor Români: al Iașului (Iasiensis), unde este reședința Mitropolitului Moldaviei? Al Galaților (Galatensis), unde este reședința episcopului Dunărei-de jos? Al Craiovei, (Craiovensis) unde iarăși este episcopatul Râmnicului și al Severinului și are un vicariu cu titlu de Craioveanul. Tôte acestea ar fi disprețul cel mai mare pentru biserica națională română, și ne arată că Roma privește biserica noastră ca cum nici ar esista, și că ea voește acum se ne facă Biserică și se ne trimită cei înteiu arhiepăstorii creștinesci!!

Nu cred că națiunea română va tolera o asemenea decădere a bisericii sale naționale! Catolicii din România n’au trebuință nici de doi episcopi, pre cari îi au deja. Acestia vor putea se locuiescă unde le va plăcea în România, fără însă a-și acăpara titlurile dela localitățile administrate și supuse păstoriei Ierarhilor români: ci se fie priviți ca arhiepieri și episcopi titulari, cu titluri străine de țară, ca vizitatori, cum s’au privit și până acum. Arhiepieri titulari, cu titluri dela localitățile române, au și pot avea numai Biserica română, și numai dintre membrii clerului său. Titlurile acestea nu sunt ceva fără valoare, ci ele implică drepturi mari, drepturile episcopale, între care este și acela de a propaga credința sa. Arhiepieri noștri titulari sunt mărginiți în funcțiunile lor prin aceea, că ei se chirotenesc în calitate de vicari supuși Mitropolitilor și episcopilor actuali ai țerei, încât ei nu pot funcționa nimica episcopal fără prealabila autorizare a eparchiotului respectiv, și cel ce ar face contrariu, cade sub judecata bisericească. Nu este supus ierarhiei bisericesci a țerei. Prin urmare, când el va fi recunoscut ca Episcop ori Mitropolit cu titlul unei localități din țară, prin aceea i se recunoște și dreptul de a-și propaga credința sa în acea localitate și a face proseliți. Și tocmai acesta este ținta principală a propagandei papiste.

Pe lângă împrejurările arătate în urmă, biserica Romei crede, că acum este timpul cel mai favorabil

pentru propaganda sa; căci crede, că noi ne-am fi desbinat de biserica ortodoxă a resăritului, în urma ôre-căror neînțelegeri momentane, ivite între biserica noastră națională și patriarhia ecumenică, și astéptă, ca patriarhia se ne escomunice dela comunitatea ortodoxă, precum a escomunicat și pre Bulgari, cu vreo dece ani în urmă; pentru care dupre afirmarea jurnalelor, la Roma s'au pregătit episcopi catolici și pentru Bulgaria. Însă fapta va dovedi că Roma și acum se înșelă. Noi n'am rupt relațiunile noastre unitare cu ortodoxia orientală, ci vom numai se le regulăm într'un mod cuviincios și canonic. Ortodoxia română nu s'a ținut, păstrat și apărat de patriarhia ecumenică; ci s'a păstrat și apărat de națiune și de Mitropolii și Episcopi români. Au fost însă și patriarhi cari ne-au dat un concurs puternic, cu sfaturile și cu înfluința lor la Pôrta otomană, a căroră suvenir ne a făcut tot-deuna a respecta acea patriarhie și a o recunoșce ca centrul al ortodoxiei orientale. Nicî vom consimți vre odată a o înlocui cu autoritatea bisericeii catolice-române, fie ea ori cât de renumită și puternică. Biserica română are și pôte se aibă tôte mijlocele morale și materiale spre desvoltarea sa prin sine, până a putea rivalisa cu ori-ce altă biserică, cât de înflorită, și a sta neclintită santinelă în hotarele țerei și a națiunei sale.

III. Ce trebuie însă bisericeii noastre, spre a putea cu succes lupta contra vrăjmașilor sei din leuntru și din afară? O cultură intelectuală și morală, cât de întinsă. Biserica prin natura sa este paladiul învățătorei, ea trebuie se învețe necontentit pe sine și pe alții tot ce trebuie omului, spre a fi bun cetățan creștin, cu bună credință în faptele sale, cu judecată sănătôsă și cu viață bine-năvăită, și se combată viciul pe tôte căile, să mustre, se dojenôsă, se îndemne necontentit la bine. Când erau ômenii mai simpli, moravurile mai aproape de legile naturei, biserica putea a și împlini misiunea sa cu mai puțină învățatură. De acea bisericași învățau în genere numai a ceti, a cânta, a sêvêrși formele cultului, și apoi pentru înstruirea lor și a poporului mai cetiaș prin bisericeii viețile sfinților și învățatură morale de ale sfinților părinți. Și lumea era multămită cu atăta. Astădi însă când a sporit sciința, și s'a desvoltat cugetarea și împeună cu ideele sănătôse, au străbătut și străbat în societatea noastră tot felul de rătăcirî, pe care unele minți stălcite le respândesc cu fapta, cu cuvântul și scrisôrea, până și în poporul de jos, atăcând în primul rang religiunea și morala creștină; astădi cand propagandele străine vor se copleșescă biserica și națiunea noastră, negreșit că biserica noastră neapărat trebuie să se rădice la nivelul cultorei bisericeilor civilisate; căci și biserica noastră are de suportat aceleași lupte, pe care le suportă și bisericile altor națiuni civilisate; căci civilisația nu aduce cu sine numai bune, precum cred naivii, ci și o mulțime de rele. Omul cel bun, cum dice Evangelia, din inima sa cea bună scôte cele bune, iară cel rău din inima sa cea rea scôte cele rele. Acéta este natural la ômenii, fie ei simpli, fie civilisați. Deosebirea este numai, că omul rău și civilizat scôte mai multe și mai mari rele, de cât răul necivilizat. De aceea în tôte țerile civilizate clerului se dă cea mai întinsă cultură intelectuală și disciplinară. Așa în țerile catolice la fie-care episcopie este și un seminar, sau institut teologic pentru formarea preoților. Au universitați — pentru formarea profesorilor și episcopilor, și o mulțime de alte institute bisericesci, pentru formarea de ômenii pentru ser-

viciul catolicismului; în statele protestante, spre a deveni cine-va păstor, trebuie să trecă mai ântéiu liceul, apoi facultatea teologică. În Rusia ortodoxă, la fie-care episcopie este un seminar de 7—8 clase, de unde elevii absolvenți devin mai ântéiu cantori pe la parochii și învătători în școlele sătesci, apoi, la vacanțe, se înainteză la preoție. Elevii fruntași din seminarii se trâmă la facultățile de teologie-care în Rusia sunt 4. Licențiatii teologi se numesc mai ântéiu profesori pe la seminarii, catecheti pe la școlele publice. Apoi la trebuință, dintre dînșii cei mai capabili și mai distinși se rădic la treptele cele mai înalte ale ierarhiei bisericesci. În regatul Eladei sunt seminarii, pentru formarea preoților parochiali, și o facultate teologică pentru formarea profesorilor de Teologie și pentru clerul înalt. Licențiatii teologi, cari au mijloce, se duc apoi pe la facultățile de Teologie ale Europei, mai ales în Germania, spre a-și perfecționa sciința lor. Ortodoxii din Austria: Români și Sîrbi, toți au înalte instituțiuni teologice pentru formarea clerului. Așa cel mai vechiu este acel sêrbescul dela Carlovețu; dar mai perfect este acel din Bucovina; căci Biserica Bucovinei a avut mijloce mai mari, în fondul monastiresc, pre care guvernul austriac nu l'a deturnat dela destinațiunea lui culturală: — pentru biserică și școlă. Acest institut, acum nu de mult s'a prefăcut în facultate teologică, pe lângă universitatea din Cernăuți. Mai săraci în cultura teologică dintre ortodoxii din Austria până acum sunt Români ortodoxi din Transilvania; căci acolo Biserica națională românescă, în adevăratul înțeles, datéză abia dela nemuritoriul Andreii Șaguna, prin a căruia înțelepciune și zel creștinesc și românesc s'a înființat mai ântéiu ierarhia, adică Mitropolia și episcopiele românesci dela Sibiiu, Caransebeș și Arad, apoi Sămînariul din Sibiiu, pentru care a trebuit să se formeze mai ântéiu fondul trebuitoriu, prin colecte benevole, adunate de cler dela binevoitorii creștini. Când Șaguna a venit ântăia ôră în Diecesa sa, ca episcop locotenent, a găsit clerul român ignorant și fôrte decăduț moraliceșce. Să-lu ascultăm pe elu însuși cum se tânguesce de acéta în una din primele sale circulari cătră clerul diecesan: „Ascultați rugămintea mea, dice elu clerului, rugămintea, pre care eu din adêncul sufletului meu o adresez cătră voi: vai mie, de nu voi vesti învățatura cea bună, căci datoriamă sileșce și diregătoriamă este încredințată pentru acéta. . . . Cu inima adênc-întristată și cu o nespūsă mirare m'am convins, că mulți dintre preoții noștri au obiceiul, Duminecele și sêrbătorile, după sânta liturgie nu se întore acasa, ci se duc drept la crășmă, și acolo petrecând cu ômenii ôrdinari, beau și întrețin conversații necuviincioșe.“ Apoi le prescrie, cum să se înbrace și cum să se pôrte, când vin în oraș, și amenință a pedepsi dupre fapte pre toți cei-ce se vor arêta public cu îmbrăcăminte murdară și cu pêrul nepeptănat (Slavici. Die Rumänen p. 99—100). Șaguna, prin zelul său neobosit, prin institutul său teologic, și prin trimiterea tinerilor români pe la facultățile de teologie din alte țeri, în curgere de trei-deci și câți-va de ani ai archipăstoriei sale, a pus temelii solide cultorei clerului ortodox alu Transilvaniei, care astădi numêră mai mulți bărbați instruiți și mulți preoți, cari au consciința datoriei lor spirituale.

Adevărat, România noastră în timpul modernă încă a făcut un pas bun în cultura clerului. În loc

de un singur seminariu, carele există în Moldova dela începutul viacului present, începând dela anul 1834, treptat s'au înființat încă câte unul pe la toate eparchiile, în cât astăzi avem 8 Seminarii, cu cursuri mai mult sau mai puțin întregi. Dar acea ce ne lipsește sunt, afară de mică excepțiune, profesori, capabili, cari se aiba știința și zelul trebuitor pentru a forma bunii servitori ai bisericeii, ale însufla conștiința datoriei de apostoli ai moralității creștine, de predicatori ai evangheliei, cu unii cuvânt de apostoli ai neamului nostru românesc. Elevii seminariilor noastre nu duc la parochiile lor, de cât o mică proviziune de cunoștințe ale culturai generale, pre care curând le uită și acelea, rămânând mai tot atât de săraci în cunoștințe, ca și ceia-lalți săteni. Ei nu cunosc sânta Scriptură, care este izvorul cel nesecat al învățământului creștinesc, și cu deosebire preotesc, au foarte sterpe națiuni de istoria bisericeii, a dogmelor, a datorințelor pastorale; a canoanelor — nici decum.

Sfântul Sinod, îndată dela înființarea sa în anul 1873, a întors luarea aminte asupra institutelor acestora de educație a clerului; a făcut și de multe ori a propus proiecte pentru reorganizarea seminariilor, și proiecte de regulamente pentru disciplina lor internă. Deasemenea neconținut s'a cerut înființarea unei facultăți de teologie, unde să se pôtă pregăti bunii profesori pentru instruirea și educarea viitorilor păstori și Archipăstori demni de biserica națională română. Dar toate aceste încercări ale Sinodului până acum au ramas zădarnice și ca nevenite. Este adevărat, că unii din profesorii actuali dela seminarii, temânduși pozițiunile lor, au combătut prin presă cu înverșunare reformele propuse de Sf. Sinod. Dar viitorul bisericeii, carele este legat cu alii națiuni, este unii interes general; elii nu trebuie legat cu interesele egoistice ale unor individe. Guvernul și Corpurile legiuitoare trebuie să ne dea legile pentru reforma seminariilor și pentru facultatea de Teologie, ca țera să pôtă a-și pregăti luptători, vrednici pentru apărarea bisericeii naționale de dușmanii interni și esterni, pre care i-am numit mai sus.

IV. O mare pedică pentru cultura clerului, mai ales a preoților de mir, este prôsta lor pozițiune materială, din care causă ei tot timpul trebuie să-lu petrecă muncind la țarină și acasă, pentru ca să-și pôtă agonisi hrana pentru dênșii și pentru familia lor. Isolați de centruri de cultură, fără mijloce de a-și procură cărți, ca să se instruescă prin cetire, uită și puținul, ce învățase și trăese viață ordinară ca toți sătenii; în loc ca preotul să pôtă fi dascălul și pedagogul sătenilor, se face și elii asemenea lor întru toate. În toate țerile civilizate guvernele au regulat pozițiunii materiale onorabile pentru preoții lor. În Rusia fie-care bisericeă parochială, are o porție de pământ, până la 100 desetine, care se împarte proporțional între bisericași, apoi mai au salare dela comune; pe la orașe bisericași au venituri dela comune și salare pentru predarea religiunii în școle. În Bucovina, preoții au câte 24 fălci de pământ și salare din fondul religionar, dela 500 până la 1000 fiorini pe an. În tota Europa sunt create prin legi mijloce de întreținerea clerului, prin fonduri bisericești și prin subvențiuni dela stat. Chiar în România pozițiunea preoților catholici este bine asigurată; 1) prin mărimea parochiilor, care numără mai multe sate la unu loc; 2) prin o câtime de pământ întreită și în-

pătrită, decât ce se dă unu preot ortodox, și aceea lucrată de parochieni și aduse rodirile la casa parochului; 3) prin casă preotescă făcută de parochieni în curtea bisericeii; 4) prin taxe de plată stabilite pentru fie-care ierurgie preotescă. Așa nu de mult unii lăcutorii din o asemenea parochie imi spunea, că popa lor nu înmormentază, decât nu i se dă pentru acesta 50 de franci. Taxe foarte esorbitante, pentru care, precum și pentru conduita despotică a multora dintre acei popi, lăcutorii adese-ori se tânguesc; dar n'are cine-i asculta. Noi nu dorim pentru preoții noștri, ca să fie satrapii sătenilor; ci adevărați părinți sufletești; dar ținem, împreună su Sf. Scriptură, că „vrednic este lucrătorul de plata sa;” și: „Cine slujește altariului, dela altariu trebuie să se hrănescă.” Sf. Sinodul în această privire să nu înceteze a stărui și a aminti guvernului, ca să pună în viderea camerei legiuitoare proiectul, votat de senatul trecut pentru îmbunătățirea pozițiunii materiale a preotului Român.

V. Mai departe trebuie a se spori mijlocele și organele de priveghere și administrația disciplinară a clerului. În present există pentru privegherea și administrația disciplinară câte un protoereu de județ, în totul 35 de Protoerei, cu un salariu anual numai de 2000 lei, din care, scoțându-se zeciuiala, cu restul abia își pot întreține familia; dar sunt cu totul lipsiți de mijloce de transport, spre a putea visita bisericele și clerul din județe, spre a preveni neorânduiele, și a cerceta și a aplana certele, ce neconținut se ivesc între preoți și pastorii lor. Spre acest sfirșit trebuie a se mai adauge la salarele protoiereilor câte o diurnă macar de 100 lei pe lună, adică anual 1200 lei, osebit de acesta a li se da ajutoare administrative prin înființarea de subprotoierei, sau preoți proestoși de plăși, câte unul de fie-care plasă, ca salarii măcar de câte 1200 lei anual, cari se ajute pe protoerei în multiplele lor îndatoriri de ordine și disciplină bisericească prin comune. Preoții, lipsiți de priveghere și control, părăsesc, pe ce merge tot mai mult, datorile lor religioase, și poporul se seibătăcesce moralicesce, bunele năravuri familiare și sociale se minază de corupția de totu felulu, pe ce merge totu mai mult.

VI. Monachismul și monastirile reclamă o urgentă îndreptare, și punere pe calea morală, făcându-se organe de cultura și moralizarea poporului. În societatea actuală română, monastirile nu pot avea alt rol, de cât ca asiluri pentru bătrâni, cari, după ce ș'au isprăvit rolul în societate, doresc a-și sfirși viață în liniscea monastirescă. Pentru care sfirșit trebuie a se destina un anume număr de monastiri; iară toate cele-lalte, prin înființarea de școle populare de industrie națională, de spitale pentru bolnavi, de ospicii pentru soldații invalizi, de asiluri pentru calicii cari umblă cerșind pe ulițe și la drumuri. Prin această, monastirile, care sunt monumente istorice ale trecutului nostru, pe de-oparte se vor apăra de ruina totală care astăzi le amenință, iară pe de altă parte se vor lega mai strins cu națiunea, profăcându-se în institute de bună creștere, de industrie și de caritate; care toate sunt unite cu biserica și predicate de morală creștină. Mai ales prin monastirile de maice usul tradițional, și o mulțime de nevoi sociale, negăgate de nime în samă, fac pe o mulțime de copile sărace și orfane, a căuta acolo asilul. Acele copile crescând acolo, fără nici o destinație și pregătire socială, nevoia de a putea trăi le împinge la călugărie, și de

aceea la fie-care sesinne a sfântului Sinod vin o mulțime de cereri de admitere la călugărie a unor asemenea fete tinere, în adevăr nenorocite. Sărăcia și lipsa de cultură le îndemnă a-și sacrifica viața fără nici un folos, încă pentru dânsese, nici pentru societate. Aceste copile sărace și orfane, care caută asil și adăpost în monastiri, nu trebuie alungate de acolo, ci trebuie a li se da mijloce de cultură intelectuală și aplicare la industrii casnice, cu care ele, ajungând în vârstă, se potă a se reinturna în societate și a-și procura mijloce de existență pe căi legale și morale. De aceea prin toate monastirile de Maice trebuie a se înființa școle primare pentru carte, și ateliere de industrie casnică, așa ca fetele crescute în monastire se potă în lume deveni bune și harnice gospodine. Ideea de a înființa școle de carte și de lucru prin monastirele de Maice s'a exprimat în Moldova încă dela începutul viacului present. Așa în crisovul Domnului Alexandru Moruz din anul 1803, pentru organizarea monastirelor de Maice de atunci, Agapia și Varaticul, școle de carte, după ideele de atunci pentru învățătura cărții, și anume: de carte grecă și elinică, apoi atelieruri, unde să se învețe lucru de mână „adică cusături, i hramuri, i chilimuri, (adică țesături de scorturi) și cusături de vestminte arhieresci, și alte iscusite lucruri, care acele sunt pentru cinstea și folosul lor (monastirelor) și pentru podoba patriei.” Însă această mântuitoare idee nu s'a realizat până astăzi, și monastirile de maice au mers tot mai mult spre decădere.

VII. În fine este urgent a se înființa pe la toate școlile din țară, mai ales primare și secundare, caticești s'au învățători de religione, dintre preoții parohiali, cari se însufe, tinerimei principiile religioase și morale creștine, și se facă educația religioasă a ei; căci pe ce merge tineretul încă din vrâsta fragedă, tot mai mult se înstreinează de moravurile creștine, cea ce este un mare pericol pentru societatea noastră.

VIII. Tote aceste și alte îmbunătățiri în ramul bisericesc reclamă mijloce materiale și o mai mare latitudine a acțiunii bisericesci, care astăzi este mărginită numai în puținele mijloce bugetare, ce i se dau prin bugetul statului, destinate și acelea fără participarea bisericeii, și fără a se ține samă de adevăratele și multiplele trebuințe, pentru demna întreținere și activitatea clerului în trebuințele morale și religioase ale națiunii.

Acastă mare pedică se va înlătura numai atunci, când se va destina din veniturile bisericesci o anume parte, pentru biserică, care se formeze o casă aparte, sub administrația Sinodului în înțelegere cu Ministrul cultelor, care se formeze bugetul bisericesc după trebuințele morale și materiale ale bisericeii, pe care buget apoi Ministrul se-lu supună la aprobarea Camerei, ca și celelalte bugete ale statului, precum se face d. e. cu eforiile spitalelor. Tot asemenea să se urmeze și cu sobotele. Rezervele și economiile întâmplătoare se remână în casa bisericescă, spre a forma cu timpul capitalul bisericesc necesar. Până la formarea acelu capital, guvernul se dea pe fie-care an la casa clerului patru milioane lei, pentru întreținerea bisericeii și pentru formarea capitalului bisericesc viitor, când statul va fi scutit de a mai contribui bănesc pentru această ramură, și va întrebuința toate recursele sale pentru alte îmbunătățiri naționale. Tote bisericile naționale din alte țări au capitalurile și fondurile lor proprii de întreținere și prosperare, pe lângă care la neajuns adaugă și guvernul ajutorele

sale. Așa biserica rusă are un capital de câte-va sute de milioane ruble, din ale căror procente se întrețin instituțiile religioase. Biserica Bucovinei are un capital de două-spre-zece milioane de florini, cu un venit anual mai bine de un milion de florini. Asemenea biserica sârbăscă dela Carloviți. Biserica Transilvaniei, după ce s'a organizat prin Mitropolitul Șaguna, cea înteu țintă a sa a fost de a-și forma un capital bisericesc, la care a depus Șaguna însuși prima contribuțiune din propria sa avere, și apoi a apelat la tot clerul și poporul de a contribui la formarea acestui capital bisericesc, carele, cu modul acesta, sporesce pe fie-care an, și înlesnesce biserica a-și face îmbunătățirile necesare. Noi însă nu avem drept a face apel la națiune de a forma capitalul bisericesc; căci totă lumea știe, că biserica noastră națională a moștenit dela părinți o avere mare, de care astăzi dispune guvernul. Neregularea pozițiunii bisericeii noastre după luarea averilor bisericesci, pe lângă lipsa cea mare de astăzi ce suferă biserica, a făcut încă și alt rău mare bisericeii. Sentimentele creștine de a dota biserica, deodată fură paralizate. Nime numai cutază a face donațiuni bisericelor, temându-se că ele vor fi înstreinate și luate de guvern pentru alte destinațiuni. De aceea acum se cere imperios a se declara prin o lege specială, că biserica română este persoană juridică și poate poseda avere în România, și a o întrebuința pentru scopuri morale, pentru cultura și dezvoltarea sa și a poporului.

Așa dar lupta contra necredinței, a materialismului, a indiferentismului religios a immoralității, a papismului cotropitori; stăruință și cooperare nentruptă pentru dezvoltarea și cultura clerului prin reformarea seminarelor, prin înființarea facultății de Teologie, prin îmbunătățirea pozițiunii materiale a preoților, prin înființarea unei case aparte pentru formarea capitalului necesar pentru buna și cuvințioasă educație și întreținere a clerului, și pentru neatarnarea lui în privința materială. Declararea bisericeii de persoană juridică în statul român; reforma monastirelor, ca ele să devină lăcașuri de bine-faceri, de moralitate, de cultură și de industrie națională. Iată programul, după care trebuie să lucreze Sântul nostru Sinod, pentru ca să potă sta la înălțimea sa de conducător spiritual al poporului și de autoritate superioară a bisericeii naționale. Spre acest sfârșit noi necontenit trebuie să deșteptăm pre guvernul orthodox al țerei noastre, și să-i arătăm trebuințele bisericeii noastre naționale, cerându-i concursul, fiind că toate mijlocele materiale, de care biserica are nevoie, sunt în mânele guvernului. Să grupăm pe lângă noi pe toți oamenii de bine, care își iubesc țara și biserica națională și sunt dușmanii corupțiunii; să grupăm mai ales totă inteligența clerului nostru, să o punem la lucru prin predicarea cuvântului lui Dumnezeu prin biserică, prin conferințe publice pentru cler și popor spre a face cunoscute pericolele, ce amenință societatea noastră prin uitarea și părăsirea învățătorei și moralei cei sănătoase a creștinismului; prin presă, — spre a deștepta opiniunea publică în favoarea bisericeii noastre naționale, carea este din multe părți amenințată, și spre a deștepta în păstorii noștri cei sufletești conștiința datoriei lor de dascăli și pedagogi ai moralității poporului cu fapta și cu cuvântul; păstorii cari, după cuvântul Domnului Christos, păstoresc și îngrijesc de turma lor, iară nu nămăiți, cari n'au grijă de oile lor, nici când ved că vine lupul și răsipește turma și ucide oile. Cu cât vom da

mai mult semne de viață duhovnică și cu cât mai multe ne vom face datoria noastră de conducători spirituali pe calea virtuților creștinești, cu atât mai mult se va aprinde dragostea și stima creștină asupra clerului și a bisericii naționale; ea va deveni o adevărată glorie pentru nație, și dușmanii ei nu o vor putea cuceri, ca pe o cetate tare și nevinsă.

Acastă espunere a situației bisericii noastre naționale și propunerile pentru paza și îmbunătățirile reclamate de dânsa, știu dinainte că exprimă sentimentele religioase și naționale ale tuturor confrăților mei întru Christos. De aceea eu le-am spus după modesta mea pricepere, și le depun la apăsarea Sântului Sinod. Rog a se discuta, a se amenda, așa ca ele să devină o profesiune de credință, o programă a bisericii noastre naționale, după care să se conducă activitatea și zelul păstoral al Archiepiscopilor și păstorilor spirituali ai României ortodoxe, și după care și nația să poată aprecia și secunda activitatea morală a bisericii noastre. Rog asemenea ca această programă a Sinodului român să se comunice și guvernului țerei, spre a cunoaște și elu nevoile bisericii naționale, și prin presă să se comunice întregii națiuni, pentru ca toți bine-voitorii creștini ortodoci, să dea puternicul lor concurs întru apăsarea, întemeierea și prosperarea bisericii noastre naționale, care a ramas mult în urmă cu dezvoltarea sa culturală și morală, cerute de starea actuală a societății noastre.

Episcop Melchisedec.

Regulamântul

afacerilor interne a le „Corului vocală” din Lipova.

Pe baza §. 26 din statute — membrii cântăreți, cu privire la afacerile lor interne și-au statorit acestu regulament, precum urmază :

1. La convocarea președintelui, ori vicepreședintelui — membrii cântăreți ascultători și bineprimiți se voru intruni, numai decât și punctualu la timpul anunitu.

2. Membrii cântăreți și ascultători își dau cuvântul de onore, că voru cerceta regulat orele de cântare și voru fi cu luare de samă la învățatură; mai departe, că voru merge întru toate cu exemple bune, și voru trăi unul cu altul în cea mai bună armonie, ca prin acesta să atragă bunăvoința și interesarea publicului, iar membrii bineprimiți, să vedă, și să ia de la ei indemn și povață bună.

3. Fiecare membru cântărețu, ascultătoru, ori bineprimițu, dacă va absentă de la prelegere de 3 ori după olaltă fără cauză — va fi trasu la răspundere — și repetându elu acesta va fi ștersu sau eliminat.

4. Dacă conducătorul „Corului” va afla de bine, poțe împărți „Corul” în Nr. 1. și 2. și așa să cânte pe rând, mai cu samă la înmormintări, cununii, ș. a.

5. Fiă în biserică, fiă la înmormintări și la alte funcțiuni, coristii se voru posta și voru sta în ordine, ce li o va ordona conducătorul, adevă măestrul Corului.

6. Taxele Corului vocalu se statoresc așa :

a) pentru funcțiunea la înmormintări 10 fl. v. a. iar afară de Lipova îndoit și după împrejurări căraușie tour și retour;

b) pentru funcțiunea la cununii, ori părăstasă 5 fl. v. a. iar afară de Lipova îndoit;

c) Conducătorul Corului se statoresc plată specială, adevă 2 fl. v. a. de la înmormintare; 1 fl. v. a. de la cununie, ori părăstasă, — afară de Lipova îndoit;

d) pentru conchiemarea Corului se statoresc 50 cr. v. a. — Aceste taxe sunt a se solvi de cătră părțile, ce poftescă „Corul” numai decât la „cassa” Corului, despre ce apoi cassarul, va face cunoscutu președintelui, carele va dispune îndată a se conchiema Corul.

7. Tote taxele, ce se cadu coristilor, de la concerte, înmormintări, cununii, ș. a. cassarul le va depune în cassa de păstrare, spre fructificare, iar la anul nou — banii îi va scote și se voru împărți coristilor în părți egali. Membrii ascultători n'au parte.

8. De la fiecare corist se va detrage 10% adevă 10 cruceră din florin, cari % jumătate se va da membrilor bineprimiți ca remunerațiune; cealaltă jumătate se va folosi pentru procurarea de cărți și note musicali membrilor și bibliotecii.

9. Onorariul conducătorului „Corului” provăduțu în p. 6. lit. c. cassarul o dă conducătorului după ceremonie îndată.

10. La casu de cununie a vre unu corist, ori de ar' muri careva d'ntre coriști, sau soția cutăruia — precum și de ar' muri vre-unul d'ntre membrii bineprimiți — Corul va cânta gratis; iar murindu tata ori mama coristului — dacă se va pofti corul, solveșce preste totu taxa de 5 fl. v. a. Acăsta favore o au și membrii ascultători.

11. Stă în voia „Corului vocalu” a cânta gratis și la ocasiunea de cununie, părăstasă ori înmormintare a altor persoane, cari poțe nu-su în stare a pofti corul, dar pentru trecutul lor, ori alu familiei lor, îi află de binemeritați a le da acăsta onore.

12. Până la începerea anului 1884 speșele instruirii „Corul vocalu” se voru acoperi din taxele de la membrii fondatori și ajutători; iar de la 1884 începându — jumătate din taxele de la membrii fondatori și ajutători, venitele de la concerte, înmormintări, cununii, tasu ș. a. se voru depune în cassa de păstrare, ca fondul alu „Corului vocalu.”

13. Cealaltă jumătate din taxele de la membrii fondatori și ajutători, precum și incurșele lunare de la membrii coriști și ascultători [60 cr.], apoi interesele de la fondul „Corului vocalu” — se voru folosi pentru instruarea Corului. Spre scopul acesta dela 1884 începându se va face preliminaru în totu anul.

14. Acestu regulamentu va intra în viață după ce se va primi în adunarea generală a coristilor.

Acestu regulamentu s'a votat și primitu în adunarea generală a coristilor, ținută în Lipova, la 15/27. Maiu 1883.

Iosifă Suciu, m. p.
președinte.

Dariu Putică, m. p.
notariu.

Ioan Tuducescu, m. p.
cassar și referinte.

Bibliografie.

„SESE-DECI ȘI PATRU CUVINTE saă PRE-DICE, ale celui dintru Sfintu Părintelui nostru Ioan Chriștomul, de doctorul Carl Ioseph Hefele, Profesoru de Teologie la Tübingen. Traduse românesce și orânduie după Duminecile și serbătorile anuale ale Bisericii ortodoxe de Episcopul de Roman *Malchisedec*. București. Tipografia Cărtilor bisericesci. 1883. (Prețulu nu e însămnat. (Red).

Sub acest titlu primirăm o broșură în ramul literaturii teologice, voluminoasă de 557 pag. 8° mare. — Neobositul și ilustrul prelat român, Preasântitul Episcop Melchisedec, stâlpul ortodoxiei române, a adăos încă un mărghitar prețios la corona episcopală, ce o portă cu adevărată glorie și demnitate pastorală! Opera, ce anunțăm, și, carea o detorim erudițiunii și zelului apostolesc a Preasânției Sale, este de cel mai mare folos practic pentru preoții bisericii ortodoxe române. O carte în felul acesta până acum lipsia cu desevîrșire preoților noștri. Astăzi, grație spiritului productiv și activității neîntrerupte a În. Pr. S. Episcop Melchisedec, preoții români au și ei înlesnirea de a poseda o colecțiune modele de predică dela cel mare predicator al bisericii ortodoxe, Sântul Ioan gura de aur, ale căruia cuvinte sunt abundante ca Nilul și dulci ca mierea și fagurul!

Preoți români! Profitați de ocaziune și grăbiți a ve procura pentru trebuințele vostre și ale turmei ce păstoriți colecțiunea prețioasă de predică ale celui dintru sânti părintelui nostru Ioan Chrisostomul, carea vi-o prezintă Archipăstorul cel mai devotat progresului moral și intelectual a bisericii noastre ortodoxe, Preasântitul Episcop Melchisedec. Noi nu le facem aci nici o laudă, căci se laudă ele prin sine mai mult decât ce ar putea se le laude cuvintele noastre! O singură dorință ne rămâne însă, cea ca să ascultați și se urmați cu credință sfătuiră ce vi o adresază Preasânția Sa în cuvintele prea frumoase: „Vă rog deci primiți-le cu dragoste, cetițile prin bisericii spre edificarea simțului religios al Românilor noștri, și învățați-ve după dânsule a predica voi înșive în biserică, desvoltând talentele vostre naturale și zelul pastoral de care trebuie se fie însufletit fie-care preot carele voesce se fie adevărat apostol și ucenic al lui Christos. Vremile sunt grele, dușmanii bisericii noastre sunt mulți. Noi nu avem altă armă decât *pilda cea bună* în viața noastră prin fapte bune și *cuvântul lui Dădă*, pre carele trebuie să-l învățăm noi înșine prin neconținută cetire a sântelor scripturi și să-l spunem și altora prin predică în biserică și în tot locul.”

Spre a înlesni procurarea cărții redacțiunea acestui jurnal se însărcină bucuros cu comanda ce i-se vor adresa.

D i v e r s e .

* **Conclusele sinodelor din Arad și Caransebeș**, privitoare la împărțirea fondurilor comune au primit altissima sancțiune a Măiestății Sale. Astfel, cu finele anului curinte 1883 epitropia provisorie a fondurilor comune va înceta, iar fondurile împărțindu-se între diecesele proprietare se vor administra cu începerea anului 1884 de către respectivele consistențe eparchiale.

* **Majestatea Sa**, pregrațiosul nostru Monarh la cererea comunei M. Peterdă din cottul Bihării, recomandată de Preasântitul episcop diecesan, — a binevoit a rezolvi din cassetă privată un ajutoriu de 200 fl. v. a. spre scopul edificării bisericii din numita comunitate, carea sumă pe calea consistoriului s'a și transpus la destinațiunea sa.

* **Oferte pentru seminarul înființându în Arad.** Cătră contribuiri inserate până acum la fondul seminarului înființându în sumă de 4050 fl. au mai oferit onorata comunitate Alioș 250 fl. onorata comunitate Giula germână 400 fl. onorata

comunitate Comloș (S. Ana) 500 fl. și un domn anonim 100 fl. clericul Eutimie Bujor a colectat până acuma 187 fl. 91 cr. clericul Teodor Șerban 179 fl. 50 cr. Tocma auțim că și brava reprezentantă a comunei Beregsău a votat 500 fl. de tot dară 6517 fl. 41 cr. pentru cari sume, Prea Sântia Sa părintele Episcop diecesan, a esprimat contribuitorilor, adâca sa mulțămă.

* **Schimbare în direcțiunea institutului.** Venerabilul Consistor eparchial din Arad făcându trista esperință, că institutul pedagogic-teologic din Arad, în loc de a progresa, el regresază pe și ce merge, pentru îndreptarea lucrului s'a aflat necesitată a lua conducerea acestui institut dela profesorul și redactorul de presinte al acestui jurnal V. Mangra, căruia i era concedută în mod provisoriu până acuma, și a-o încredința părintelui protopop Constantin Gurban. Cunoscând noi bunele intențiuni ale Pr. S. D. Episcop față cu tot ce e bun și folositor cauzelor noastre publice, n'avem decât se-i aducem respectuosele noastre mulțumiri pentru aceste măsuri serioase făcute în interesul instrucțiunii. În adevăr ar fi timpul ca și institutul nostru să se organizeze și reguleze odată după modelul altor institute de asemenea caracter. De șapte ani și mai bine, acest institut n'a ajuns a fi provecut nici până astăzi cu toate puterile didactice necesare, și mai ales cu un director conducător la înălțimea misiunii sale. Și Jacă de atâta vreme nu s'a găsit un bărbat universitar care să stea în fruntea acestui institut, apoi denumirea părintelui protopop C. Gurban, în calitate de director ni se pare cu atât mai nimerită, cu cât înalta erudițiune pedagogică și teologică a DSale și mai cu samă meritele sale eminente și zelul ce a desvoltat în conducerea tractului său protopopescu, sunt tot atâtea probe irecusabile și garanții sigure despre o îndreptare mai spre bine a lucrurilor și prosperitatea acestui institut pe viitoriu!

* **Din Peșca** ni se trimite următoarele reflecțiuni cu privire la împărțirile, ce am făcut în Nr. 32 relativă la proveniența ofertului de 1500 fl. v. a. pe sâma seminarului înființându în Arad: „Nunmai not. G. Petroviciu și învățătorii, în frunte cu I. Efticiu, apoi președ. Dragoș și judele comunal au luat la inimă sublimul scop al bunului nostru archiereu din care incidinte și Comitetul par. a votat pentru înființându seminarul 1500 fl. v. a., — ci întrăga înțeligență locală care face parte în Comitetul parochial inspirată de sublimitatea cauzei a spriginit'o în și afară de Comitet. Totu acesta înțeligență în armonia cea bună, nu de multă decretă înființarea școlei superioară aici cu care reuși și în sinodul parochial, iară ante de acesta tot la ninsința înțeligenței noastre locale se înființă corul vocal care ne face onore ad. Pe scurt, de câte ori își ridică tonul în diecesă Prea Sântia Sa Dlu Episcop spre a-și ferici fii și sufletesci în deschilinite direcțiuni totdeuna este binspriginit de înțeligența noastră, iară prin acesta de poporul nostru credincios de aici. Unu pentru mai mulți.

* **Respuns.** La scrisoarea unui anonim, referitoare la deplinirea parochiei Brestovaț, se respunde: că §-l 9 din regulamentul pentru parochii, citat de dânsul, permite și prevederea parochielor, cari n'au dotațiune de 400 fl. v. a. cu administratori parochiali, ceea ce s'a întâmplat și în comuna Brestovaț. Unu consistorialnicu.

* **Adunarea dela Brașovă a asociațiunei Transilvane** pentru literatura și cultura poporului român e salutată de întręga presă de peste Carpați cu cele mai dulci și mai măgulitoare cuvinte. Diare mari ca *Națiunea* și *Timpul* a publicat în colónele loră articlii plini de entusiasmă și însuflețire pentru asociațiunea română, cari ar merita se fie aduși și la cunoscința publicului nostru de cătră diarele nóstre politice. Ne încapënd în cadrulul jurnalului nostru asemenea articoli, totuși nu ne putem reține de a nu reproduce din *Națiunea* următoarele memorabile cuvinte privitoare la cultura națională română din coci de Carpați: „Salutăm deci cu cea mai viiă satisfacțiune a dóna întrunire a asociațiunei transilvane la Brașovă și dorim se fie cât mai bine cercetată nu numai de publicul român de peste munți ei și de Români din România. Dacă împrejurările au făcut se fim despărțiți politicește, se ne grăbim a ne folosi de tóte ocașiunile potrivite a conserva unitatea pe țermulă culturei naționale. Asupra unui singură lucră ne permitem însă a atrage atențiunea Româniloră din Transilvania: pe viitoră să și îndrepte privirile cu mai multă sirguintă asupra produțiuniloră literare din România liberă, căci numai în chipulă acesta voră putea scăpa de influența streină asupra modului loră de a vedea și scrie. *A trecută timpulă, când direcțiunea în cultura națională se fie dată de o mică pleiadă de Români erudiți din Transilvania. România prin situațiunea ei politică și materială a făcută progrese uriașe și de aceea astăzi ea trebuie privită ca centru, de la care să se împartă razele luminoșe pentru întregulă Româniismă.*” Terminându dicemă asociațiunei transilvane: *Vivat, crescat, floreat.*”

* **Adunarea generală a Alumneului română național din Timisóra** a decursă în sâmbăta trecută în modulă seă îndatinat, adevă: de o parte *îmbucuratoriū*, de alta parte *întristatoriū*. Îmbucuratoriū e aceea că comitetul în decursul anulă și-a dat tóte silințele ca se adune, se încasseze și a administrat cu consciința; întristatoriū e aceea că înteresarea on. public pentru acestă institută — s'a recitū de totū și nime pe lume nu e în stare s'o încălzescă pentru că cei ce pot face acésta nu vreaū, cei ce vreaū nu potă. Era, în aceeași di, convocată și conferința preoțescă-învățatorescă în aceeași localitate și toti preoții și învățatoriū erau coadunați. Când s'au deschis adunarea „Alumneului” — au apucat toti în tóte părțile, ca poternichele când simțesc apropierea cânelui de vėnată, nevoindū nime a fi nici măcarū ascultatoriū. Ce póte fi cauza la asta? — „româniismul” nostru. Atăta institută avem și noi în Banat, dar nu póte ajunge la perfecțiune; filantropia ce-i serveșce de basa, nu aprinde inima nimenui. De alt-cum n'avemū se ne mirămū de tóte astea, căci și politica *nóstră*, este tot după același calapod croită, ca cea străină, pre carea o cunoscū toti și-i sciū scopurile ce le nutresce față de *Banat*. Dar se revinū la reportulă despre *decursulă adunării*. Eraū abia cam 20 de membrii adunați; de președinte ad hoc, fiind că ilustrii patroni lipsiaū de la adunare, s'a ales rss. d. A. *Hamsea* din Arad carele venise la Timisóra spre alte scopuri; notariū fu alesū dl învățatoriū *I. Boncea*. Din reportulă comitetului se vede că institutulă numeră 30 membri fundatori și 35 membri ordinari, dintre cari din urmă cu finea anulă cur. 30 încetă da mai fi membrii de cumva nu-și vor renoi declarațiunile. Averea totală a institutului este în bani gata și în restanție 10369 fl. 28 cr. v. a. a sporit cu 416 fl.

față de anulă trecutū. În anulă trecutū s'au alimentatū doi ștudenti, în anū cur. se vor alimenta eră doi. Socotelile s'au revėdutu și aprobatū, cassariului i s'a datū absolutoriū. În decursū de una óră — tóte au fost gata. (Luminatorulū).

† **Necrologū.** Elena și Marta de Fogarașū ca surori, Nicolaū Posta cu soția sa Christina și fi loră Iuliana, Aurelia și Nicolaū ca nepoți; — Vasiliū de Fogarașū pretorū ca strėnepotū, cu inimă frântă de durere aducū la cunoscința On. publicū reposarea scumpului loră frate și unchiū *Georgiū de Fogarașū*, advocat, deputat sinodal, ases. consist. ect. care după un morb îngelungat în 6 Aug. a. c. st. v. după primirea St. taine își dede sufletul în mânilă creatoriului în al 77-lea an al etăți. Osamintele reposatului se vor depune spre eternă odichnă în 8 Aug. st. v. în cripta familiară din curtea bisericii gr. or. la 11 óre ant. Lipova, 6 Aug. 1883. Fie-i țerina ușoră și memoria bine cuvėntată!

† **Necrologū!** Unū preotū venerabilū, care a servitū cu credință nestrămutată națiunea și biserica sa, parochulū din Tulca *Moise Porumbū*, a încetatū din viėtă. Dėnsulă a fost unulă dintre veterani, cari au luatū parte activă aprópe la tóte mișcările naționale și de renascere a bisericii nóstre române ortodoxe din Ungaria și Transilvania. Iată și anunciulă funebru alū familiei reposatului: Anna Porumbū și fi Nestorū, Raveica, Maria și Elena, ginerile *Georgiū Drimbe*, cu inima înfrântă de dorere anuciă mórtea soțului respective părintelui loră *Moise Porumbū* parochū și asesorū consistorialū, după unū morb de unū anū în etate de 61 ani, 39 a căsătoriei, 37 a preoției; după ce s'a împărțășitū cu santele taine în 31 Iuliū v. a. c. a reposatū în Domnulū. Fie-i țerina ușoră și memoria binecuvėntată!

* **Avisū.** Membrii, din comitetulă pentru eternizarea memoriei profesorului *Dr. Lazarū Petroviciū*, cari nici până acuma n'au prezentatū Listele de contribuiri benevole, la loculă competentū, — sunt provocați pentru ultima óră, ca în timpū de 14 zile dela publicarea acestui avisū, — se le tramită la acelu locū, căci la din contră, se vor lua mėsuri rigoróse în contra loră. *Seleuș-Cighirelū*, la 14. August 1883. st. v. *Ioanū Vidu*, președ. com.

* **Societatea pentru înființarea unei școle române de fete în Oradea-mare**, va ține adunarea sa generale în anulă acesta, conform concludsului din ultima adunare generală ținută anulă trecutū în Oradea-mare, în opidulă *Beiușū* la 16. Septevre st. n. după următoria programă: 1. Președintele va deschide adunarea generală la órele 11 înainte de m. 2. Se vor alege doi notari ad hoc. 3. Unulă din secretarii comitetului va ceti reportulă acestuia despre activitatea sa dela ultima adunare generale, precum și în generală despre progresulă Societății făcutū dela înființarea sa, și se va lua concludsiune. 4. Casariulă Societății va ceti reportulă seū despre starea fondului. 5. Se va alege o comisiune de trei membri pentru esaminarea reportului casariului. 6. Se va alege o comisiune de 3 membri la care se vor înscrie membrii noi ai Societății și care va încasa tacsele dela membrii vechi și noi. 7. Se vor ține discursuri corespunđetorie scopului Societății, și aretate întărū comitetului; iar în lipsa acestora adunarea se

La Nr. de față alăturăm unū suplementū de $\frac{1}{4}$ colă.